

Hozzávetőlegesen ötvenezer zsidó érkezett Izraelbe Jemenből a „Varázsszőnyeg – akció”¹ néven emlegetett bevándorlási hullámmal 1949 és 1950 között. (Barer 1956; Sa’adon 2002: 115–125). További 3.500 csatlakozott hozzájuk az 1988-tól 1996-ig terjedő időszakban. (Sa’adon 2002, 122). A hagyományőrző, vallásos életformából a modern, elsődlegesen nyugati típusú és vallástalan életstílusba történő átmenet alapvető változásokat hozott az egész közösség, de leginkább a nők számára, akik családi és társadalmi szerepei drámai mértékben módosultak.

A BEVÁNDORLÁS ELSŐ SZAKASZA: MOSÁVOK

Az átmeneti táborokban történő elszállásolást követően számos bevándorlót irányítottak mezőgazdasági településekre, mosávokba. (Zadok 1985; Lisak 1999). A vidéki életformába történő beilleszkedésük meglehetősen nehéznek bizonyult: egyfelől a földművelési – állattenyésztési tapasztalatok hiánya miatt; másrészt a hagyományos társadalmi struktúrájuk szöges ellentétben állt a mosáv alapelveivel. Az így megjelenő nézetütközések egyike a jemeni zsidó nők társadalmi helyzetét és női szerepét érintette, mivel a mosávban uralkodó ideológia a nők teljesen egyenrangú partnerségét hirdette mind a mezőgazdasági munka terén, mind pedig a társadalmi életben való aktív részvételt illetően. (Yaffe 1919: 20–21; Uri 1946: 26–30).

Jemenben a zsidó nők nem vettek részt a közéletben, és szerepük a gyermeknevelés és a háztartás teendőinek ellátására korlátozódott. A hatalom és a tulajdonjog a férfiakat illette meg, és a nemek elkülönítését szigorúan betartották (Razhabi 1988: 237–243; Druyan 1992). A patriarchális családban egyértelmű munkamegosztás uralkodott. A házastársak elsődlegesen saját kiterjedt családjuktól kaphattak segítséget feladataik ellátásához, és kevésbé támaszkodtak egymásra (Bott 1957). Ezzel szemben a mosávban a nők szabadon kezdeményezhettek a gazdaságot érintő kérdésekben is. Ez volt az a fontos tényező, amely

¹ Az „Ezeregyéjszaka meséi”-t idéző, egzotikus hangzású „Varázsszőnyeg-akció” elnevezés a *Palestine Post* egyik újságírójától származik, és így vált közismertté a jemeni zsidók 1949 / 1950 évi bevándorlása. A jemeni zsidók szívesebben említik ezt az eseményt egy tórai idézetten (Ex. 19.,4) alapuló néven: „Sasok szárnyán” – akció (על כנפי נשרים) Ld. részletesen Parfitt, Tudor: *Redemption from the Orient* In Abramson, G. (ed.) *Modern Jewish Mythologies*, Hebrew Union College Press, Cincinnati, 2000, pp. 136 - 148 [a fordító megjegyzése]

szerepet játszott a bevándorlók hagyományainak változásában. A férfiak által irányított kooperatív rendszerrel párhuzamosan a nők létrehoztak egy informális gazdasági rendszert. Beutaztak a városokba és magas áron adták el a mezőgazdasági terményeiket, és ezen a pénzen vásároltak árut a háztartásuk igényeinek megfelelően. Ez az üzleti tevékenységük gazdasági függetlenséget biztosított a számukra, megerősítette beleszólási jogukat a család ügyeibe, és alkalmat adott arra, hogy a létrejöjjön egy, a nők között létező, a szűk közösségen túlmutató társadalmi háló. A nők ilyen módon szembesülhettek olyan addig nem ismert értékekkel és életstílusokkal, amelyekkel a férfiaknak nem volt alkalmuk megismerkedni. Ezek a változások arra mutatnak, hogy a bevándorlási körülmények a nők számára új lehetőségeket tárnak fel, amelyek társadalmi jogaik és lehetőségeik kiterjesztésének forrásául szolgálnak (Yung 1995; Kazum 2002)

Jóllehet gazdasági és társadalmi erejük növekedett, a jemeni zsidó nők nem érezték szükségét annak, hogy nagyobb hatalomra tegyenek szert a családjaikban vagy a közösségben. A formális hatalom így továbbra is a férfiak monopóliuma maradt úgy a magán-, mint a közéletben (Katzir 1976; 1984).

HOMOGÉN VÁROSIAK JELLEGŰ TELEPÜLÉSEK

Jóllehet a nők helyzetét és a családi életet illetően megindult a változás a Jemenből bevándoroltak településein, azonban az etnikai homogenitás lelassította ez a folyamatot, hozzájárulva ezzel a hagyomány megőrzéséhez (Nussbaum 1986, Cohen 1994).

Az etnikai szokások megőrzésére irányuló tendencia ellenére, a hagyományok nem tartották meg eredeti formájukat: pl. lehetetlenség munkanapokon az egy héten át tartó menyegzőt megelőző ünneplés, ahogyan ez Jemenben szokásos volt (Kalfa 2002, 158–212). A hosszú ceremóniákat le kellett rövidíteni egy estére, a hinnah (henna) éjszakára (amikor a menyasszony kezét és lábát befestik hennával). Ez az alkalom a mai napig is a jemeni zsidó tradíció teljes megtartásával zajlik. Ezzel együtt bizonyos izraeli elemek kerülnek a szertartásba, mint például a nemek elkülönítésének megszüntetése. Az ilyen módosítások arra mutatnak, hogy még a tradicionális társadalom is átesik bizonyos változási folyamatokon (Katz 1960).

Prof. Rachel Sharaby

Jemeni zsidó nők Izraelben: 1948 – től napjainkig

Minthogy a férfiak jövedelme nem volt mindig elegendő, így a család fenntartásában a nők is komoly részt vállaltak, legtöbbször a településen kívül vállaltak munkát háztartási alkalmazottként. Munkabérük rendszerint megegyezett a férjeikével, sőt bizonyos esetekben ők lettek a családfenntartók. A közösségből elsőként ők kerültek kapcsolatba eltérő kulturális szokásokkal, és gyorsan alkalmazkodtak a társadalmi változásokhoz. Ez a helyzet aláásta a tradicionális családi kapcsolatokat rendszerét, minthogy az apa hatalmi pozíciója lassan eltűnően volt, miközben a nők helyzete drámai változásokon ment keresztül azzal, hogy a nők sikeresebben birkóztak meg az új környezet kihívásaival, mint a férfiak (Soen et al. 1980).

A települések megalakításától kezdve női szervezetek erősítették a női szerepek megváltozását különféle kurzusok és előadások szervezésével. Azzal együtt, hogy sok nő vett részt ezekben a programokban, időnként frusztráltan érezték magukat, és nem azonosultak a „nők felszabadítását” hirdető üzenetekkel, amelyek még mindig idegenül hangzottak számukra.

HETEROGÉN VÁROSIAS JELLEGŰ TELEPÜLÉSEK

Olyan településeken, ahol nem csupán jemeni zsidók éltek, a multikulturális környezet flexibilis életvitelt biztosított a nők számára, minthogy nem voltak folyamatos társadalmi kontroll alatt (Gilad 1989; Lewis 1994). Habár még mindig ragaszkodtak a hagyományos felfogáshoz a nemi szerepeket illetően, már megnyíltak az új lehetőségek előttük. A nők az új helyzethez alkalmazkodva egyfajta módosított szerepkörre tettek szert. A férjek hatalmi státuszának hanyatlása, valamint a nők újonnan megjelenő családfenntartói szerepe együttesen azt eredményezte, hogy a nők szava meghatározóvá lett gyermekeik életében. Mi több olyan területen is aktívvá váltak, amelyek Jemenben jellemzően a férfiak privilégiuma volt, nevezetesen a vallás terén: részt vettek Szentírást tanító kurzusokon, szemináriumokon.

Legtöbb jemeni zsidó számára a szülői szerep meglehetősen nagy frusztrációval járt együtt, mivel az otthon többé már nem a társadalomtól elkülönült békés öblöt jelentette. Bonyolult helyzet állt elő a szerepköreikkel szembeni ambivalens érzéseik miatt: egyfelől semmiképpen nem akartak „primitívnek” látszani, amilyenek Jemenben voltak, ugyanakkor nem mutattak

hajlandóságot arra, hogy a gyermekeik feletti hatalomról lemondjanak vagy, hogy elfogadják az új nemi szerepeket. Ahhoz, hogy lányaiknál elérjék, hogy a Jemenben érvényes szabályokat betartsák, rugalmas hozzáállásra volt szükség. Természetesen tisztában voltak a modern izraeli lét előnyeivel, különösen, amelyek egyenlő esélyeket biztosítottak a nők számára is (Yishai 1996), és büszkék voltak lányaik teljesítményeire: a színvonalas iskolázottságra, a katonai szolgálatra és szakmák megszerzésére. Megértették, hogy gyermekeik a társadalom integráns részeivé váltak, és azt kívánták, hogy nekik már ne kelljen megküzdeniük mindazokkal a nehézségekkel, melyekkel maguknak, mint bevándorlóknak szembe kellett nézniük. Ugyanakkor szülőként súlyos árat kellett fizetniük: gyermekeik többé már nem tekintették őket megfellebbezhetetlen tekintélyeknek, és nem tartották a jemeni tradíciót önazonosságuk szerves részének.

JEMENBEN SZÜLETETT NŐK

A nagycsaládból a nukleáris családba történő átmenet jelentős változást idézett elő azokban a nőkben, akik az 1950-es években vándoroltak be Jemenből. Olyan közintézményekkel kerültek kapcsolatba - pl. bölcsőde, óvoda és az iskola -, amelyeken keresztül közvetlenül megismerhették az új társadalmi rendet. Jogi státuszukban is változás következett be: a családi vagyon társtulajdonosaivá váltak, a többnejűség tiltottá vált, és a váláshoz az ő beleegyezésükre is szükség volt (Teri 2000).

A felfogásbeli és viselkedésbeli változások már a befogadó központok első héber óráin jelentkeztek a bevándorló nőknél (Peretz-Amzalek 1998). A férjes asszonyok elfogadták az új szerepeket, de még ragaszkodtak a hagyományos értékeikhez. Az egyedülálló nők, akik késznek mutatkoztak az életüket alapjaiban érintő változások elfogadására, és sutba dobták hagyományos szerepköreiket, valóban új kulturális és társadalmi identitásra tettek szert. (Fitzgerald 1974). Például, a befogadó központ keretein kívül is tanultak valahol, hivatalnokokként vagy tanárokként dolgoztak. Ráadásul új neveket vettek fel, olyanokat, amelyek az izraeli nők között elterjedtek voltak.

Amint a jemeni zsidó nő kilépett a háztartás fogságából, és külső munkahelyen dolgozni kezdett, ő vált a családja fő kenyérkeresőjévé. Fokozatosan elsajátítva az izraeli társadalmi élet fogalmait, családja szocializációjának katalizátora lett. A Jemenben uralkodó viszonyokkal szemben lehetősége volt saját magának megválasztania azokat a nőket, akikkel a szabadidejét töltötte, akik így „fiktív” rokonaivá váltak (Gilad 1989). A számos társadalmi tevékenység, amelyben részt vehetett, erősítette önbecsülését és növelte függetlenségét (Avraham and Sherni 1976) ezzel együtt új felelőssége, a családjának fenntartása mellett továbbra is ráhárultak a háztartási és a gyermeknevelési feladatok. Jóllehet, hogy ő belépett ugyan a „nyilvános szférába”, de a férje nem lépett át a „privát szféra” küszöbén, így hirtelen kettős teher nyomta a vállát, két műszakban dolgozott egyszerre (Hochschild 1990, 4). A kemény munka és az idegen környezet kihívásaival való küzdelem végett vetett néhány olyan hagyományos szimbólumnak, amely kiemelte nőiességét: a gazdagon hímzett ruhák, a pompás ékszerek, a kifinomult arcfestés és az illatos jemeni fűszernövényekből készített díszítések (Sulami 2000). A jemeni múltja rányomta a bélyegét az életfelfogására, amely probléma forrásává vált Izraelben. Egyfelől felismerte, hogy egy szigorúan korlátozó rendszerben nőtt fel, másfelől úgy tekintett magára, mint a morális értékek és a helyes magatartás képviselőjére, és az ennek megfelelő viselkedést várta el lányaitól is.

Ez a konfliktus az idősebb nőket is érintette, akik olyan társadalomban nevelkedtek, amelyben tisztelték az időseket (Razhabi 2000), most azonban azt kellett átélniük, hogy a környezet lenézi őket. Azonban a tevékeny életmód stratégiája, leginkább olyan területen, amely addigi szerepköreikkel volt kapcsolatos, segítette őket a túlélésben. Az idősek klubja olyan alternatív világot kínált a számukra, amely értelemet és tartalmat adott életüknek. Erős vallásos felfogásuk és hitük szintén segítségükre volt a nehézségekkel való megküzdésben (Cohen 1994).

IZRAELBEN SZÜLETETT JEMENI ZSIDÓ NŐK

Az Izraelben született lányok élete már az izraeli ifjúság formális intézményeiben zajlik, aktívan vesznek részt az izraeli társadalom főbb tevékenységi köreiben, így téve teljessé szüleik bevándorlási folyamatát (Gilad 1989). Ezek a lányok az iskolában már megtanulják, hogy támaszkodhatnak saját képességeikre, és megvalósíthatják elképzeléseiket. Ez a folyamat növeli magabiztosságukat (Avraham and Sharni 1976). Legtöbbjüknek sikerül középiskolai végzettséget szerezni, a család és az etnikai közösségük bátorításával.

Sok izraeli születésű nő magát elsődlegesen izraelinek tartja, és etnikai hovatartozása csak egy, gyakran marginális összetevője identitásának. Általában büszkék a kulturális örökségükre, és részt vesznek néhány hagyományőrző ceremóniában, jóllehet már nem mindig tulajdonítják ezeknek az alkalmak azt a jelentőséget, amellyel annak idején Jemenben bírtak. Magukat moderneknek tartva tisztelik ugyan szüleiket, ám fenntartásaik vannak a primitívként felfogott életmódjukkal szemben, amely a megváltozott környezetben többé már nem helyénvaló (Gamliel 1989, 200). Minthogy a múltbeli tapasztalatokkal való viszonyuk eltérő, nem kell azokkal a dilemmákkal szembenézniük, amelyekkel szüleik szembesültek, és viselkedésüket az izraeli társadalom értékei és elvárásai határozzák meg. Ilyen módon ezeket a nőket nem csak generációs, hanem kulturális szakadék is elválasztja szüleiktől (Gilad 1989).

Sok jemeni zsidó fiatal nem vallásos, de egyikük sem szakadt el teljes mértékben a vallástól. Azon fiatalok százalékos aránya, akik magukat vallásosként tüntetik fel, a többi izraeli fiatalhoz viszonyítva magas, és ezen túlmenően, sokan határozzák meg magukat hagyományőrzőként (Herman 1979; Shoked 1984). Ennek alapján megállapítható, hogy az Izraelben élő jemeni zsidó családokban született gyermekek körében nincs szó a „vallásos szimbólumok eltörléséről” (Deshen 1977), hanem sokkal inkább beszélhetünk a „vallásos szimbólumok elhagyásának” folyamatáról, amely a vallásos értékek elhagyásának mérsékeltebb formája.

JEMENI ZSIDÓ MŰVÉSZEK HOZZÁJÁRULÁSA IZRAEL KULTÚRÁJÁHOZ

A jemeni zsidó nők kiemelkedő kreativitása, főként a tánc – és a zeneművészet terén, kultúraformáló tényezőként jelent meg a modernkori Izrael életében. Jemeni zsidó népművészeti csoportok már az 1950-es években megjelentek (Bahat and Bahat 1989) A legismertebb köztük az Inbal táncszínház volt, melyet 1949-ben hozott létre SARA LEVI-TANAI, aki noha jemeni bevándorlók gyermekeként látta meg a napvilágot Izraelben, de kora gyermekkorától fogva európai nevelésben részesült. A Ramat ha-Kovesh kibucban dolgozott óvónőként, és sok, később népszerűvé vált gyermekdal szerzője volt. (Sara Levi-Tanai 2000; Shlomit Tanai 2000). Alkotásaiban, költeményeiben, zenedarabjaiban és tánc-koreográfiájában kreatív módon ötvöződik a jemeni zsidó örökség és az európai hagyomány.

Az Inbal táncszínház előadásainak sajátosan modern stílusában erőteljesen megjelennek jemeni zsidó mozgáselemek csakúgy, mint a zene és az öltözék. Ugyanakkor a jemeni hagyományokkal ellentétben, fiúk és lányok itt már együtt táncolnak. SARA LEVI-TANAI munkásságának központi elemei közé tartoznak a Biblia nőalakjai és a nők sorsa Jemenben. (Manor 1983; 2000). A múlt tradícióit nem visszaállítani akarta, hanem egy merőben új létrehozásának forrását kezelte: a kultúrák találkozásából létrehozta a modern izraeli táncformát. 1973-ban munkásságát Izrael-díj adományozásával ismerték el.

A jemeni zsidó énekesek megemlítése nélkül nem beszélhetünk modern izraeli zenéről (Flem 1998). Az 1950-es és '80-as évek között ezek az énekesek beilleszkedtek a dominánsan európai eredetű kultúrába. Az ilyen típusú integráció legkiemelkedőbb képviselője az 1998-ban Izrael-díjjal kitüntetett SHOSHANA DAMARI. Az 1980-as évektől kezdve azonban a jemeni zsidó női énekesek visszatértek gyökereikhez, és az ősi tradícióból merítve egy sajátos stílust hoztak létre, amely egyesítette a régit és az újat. Ofra Haza, aki a jemeni zsidó zenét tradicionális népi öltözékben, hagyományos ékszerekkel felékesítve, de nyugati hangszeres kísérettel adta elő, nemzetközi elismertségre tett szert, mint a „keleti” szellemiséget bemutató nyugati pop énekes. A new yorki milióban nevelkedett Achinoam Nini, aki a kilencvenes években tűnt fel először Izraelben, szintén sikeres nemzetközi karriert fut be.

Sajátos zenei előadásmódjában egyesíti a jemeni zsidó, a héber és a nemzetközi repertoár különféle stílusait azzal a nem titkolt szándékkal, hogy a többiekkel egyenrangú módon fogadtassa el magát a világ és Izrael popzenei világában.

KONKLÚZIÓ

A jemeni zsidó nők átlépését a tradicionális – vallásos társadalomból a nyugati – szekuláris társadalomba bizonyos ambivalencia hatja át. Változás következett be a státuszukban és a társadalmi nemi szerepüket illetően. Mind gazdasági, mind társadalmi szempontból sikerült beilleszkedniük az új környezetbe. Ugyanakkor az új értékek bizonyos mértékben megszűrve kerültek át saját tudatukba: néhány dolgot elfogadtak, míg másokat elutasítottak. Múltjukat jelenlegi tapasztalatukon keresztül szemlélik, és folyamatosan sajátítják el, hogyan tudnak együtt élni a felfogásuk és a valóság ellentmondásaival.

Egyfajta újonnan létrejött szinkretikus folyamatban élnek, amelyben összekeverednek a kulturális tradíciók (Sharaby 2002, 17–22; Shaw and Stewart 1994). Ennek során a tradicionális csoportok nem mondanak le kulturális identitásukról, ily módon a régi, anélkül, hogy felbomlana, beintegrálódik az újba. Ez folyamat egyszerre fejezi ki az etnikai kisebbség elfogadását és visszautasítását a domináns társadalommal szemben, egyúttal segítve az ősi tradíciók megőrzését is.

A jemeni zsidó nők jelentős hozzájárulása az izraeli társadalmi élethez szintén ezt a szinkretikus folyamatmodellt tükrözi. Ennek során a kisebbségi csoport a számára idegen normatív rendszert adoptálja, miközben a folyamat minden résztvevőjének értékrendje, beleértve a befogadó társadalmat is, változásokon megy keresztül.

(A szerző engedélyével angolból fordította Dr. Kárpáti Judit)

Felhasznált irodalom

Héber nyelvű

Avraham, Ada, és Shoshana Serni. "Marokkói származású nők versus jemeni származású nők: a szubjektumra irányuló összehasonlító elemzés." *Megamot* 24 (1976): 424–448.

Bahat, Naomi, and Bahat, Avner. "Az Izraelben élő jemeni zsidók zenéje és tánca: száz év aktivitás és kutatás." In *Szállj, Galamb: Jemeni zsidók Izraelben*, Shalom Seri (szerk.), 415–438. Tel Aviv: 1983.

Barer, Shlomo. *Sasok szárnyán*. Tel Aviv: 1956.

Cohen, Orly. "A lét viszonyai az idős jemeni zsidó asszonyok világlátásában" MA szintű diplomadolgozat. Ramat Gan: 1994.

Deshen, Shlomo. "A vallási változások kutatásának koncepciói" In *A változás nemzedéke*, Moshe Shoked et Shlomo Deshen (szerk.), 43–54. Jerusalem: 1977.

Flam, Gila. "A jemeni zsidó közösség női énekeseinek hozzájárulása az izraeli énekkultúrához" *Tehuda* 18 (1998): 90–94.

Gamliel, Haim. "Változás és folyamatosság az Izraelben élő jemeni zsidó családok viszonyaiban." In *Jemeni utak*, Sa'adia Gamliel et al. (szerk.) 188–201. Jerusalem: 1984.

Kapach, Joseph. *Jemen útjai*. Jerusalem: 2002.

Katz, Jacob. "Hagyományos társadalom és modern társadalom" *Megamot* 10 (1960): 304–311.

Katzir, Yael. "A jemeni származású nők mint a változás előmozdítói a munkáskolóniákban." In *Keleti zsidók*, Shlomo Deshen and Moshe Shoked (szerk.) 221–230. Tel Aviv: 1984.

Kazum, Aziza. "Kisebbséggé válás, nemi szerepvizsgálat: iraki zsidó nők az 1950-es években." In *Keleti zsidók Izraelben*, Hanan Hever et al (szerk.) 212–243. Jerusalem: 2002.

Prof. Rachel Sharaby

Jemeni zsidó nők Izraelben: 1948 – tól napjainkig

Lisak, Moshe. *A Nagy Bevándorlás az 1950-es években: az Olvasztó Tégely bukása*. Jerusalemben: 1999.

Manor, Giyora. "Inbal és a jemeni zsidó tánc Izraelben." In *Szállj, Galamb: Jemeni zsidók Izraelben*, Shalom Seri (szerk.), 415–438. Tel Aviv: 1983

Idem. "Nők Sarah Levi Tanai koreográfiájában ." In *A jemeni zsidó nő*, Shalom Seri (szerk.), 359–364. Tel Aviv: 2000.

Nussbaum, Sara. "Folytonosság és változás egy jemenita településen (Rosh Ha'ayin)." MA szintű diplomamunka, Ramat Gan: 1986.

Peretz-Amzaleg, Dalia. "Olyan, mint egy nő: nem tud semmit." MA szintű diplomamunka, Tel Aviv: 1998.

Razhabi, Yehuda. "A jemeni zsidó nő helyzete a diaszpórában és Izraelben." *Afikim* 123–124 (2003): 35.

Idem. *Jemen köreiből*. Tel Aviv: 1978.

Saadon, Haim, (szerk.) *Jemen*. Jerusalemben: 2002.

Sharaby, Rachel. *Szinkretizmus és alkalmazkodás: a tradicionális közösség találkozása a szocialista közösséggel*. Tel Aviv: 2002.

Shoked, Moshe. "Parancsolatok versus tradíció: a vallásosság irányzatai a keleti zsidó közösségekben." *Megamot* 28 (1984): 250–264.

Sulami, Tuvia. "A jemeni zsidó nő ábrázolásának változásai a költészetben" In *A jemeni zsidó nő*, Shalom Seri (szerk.) 205–214. Tel Aviv: 2000.

Tanai, Sarah Levi. "A jemeni zsidó tánc úttörői Izraelben." In *A jemeni zsidó nő*, Shalom Seri (szerk.), 415–438. Tel Aviv: 2000.

Tanai, Shlomit. "Sára élete." In *A jemeni zsidó nő*, Shalom Seri (szerk.), 339–350. Tel Aviv: 2000.

Prof. Rachel Sharaby

Jemeni zsidó nők Izraelben: 1948 – tól napjainkig

Teri, Ora. "A jemeni zsidó nő státuszának változásai Izraelbe történő bevándorlását követően." In *A jemeni zsidó nő*, Shalom Seri (szerk.), 311–322. Tel Aviv: 2000.

Uri, Jacob. *Utunk*. Tel Aviv: 1946.

Yaffe, Eliezer. *Munkástelepek alapítása*. Jaffa: 1919.

Yishai, Yael. "Mítosz és valóság a nemek közötti egyenlőség vonatkozásában: A nők helyzete Izraelben." In *Izrael a huszonegyedik század felé*, Moshe Lisak and Baruch Kenny-Paz (szerk.), 103–129. Jeruzsálem: 1996.

Zadok, Haim. *Jemen terhe 1946–1951*. Tel Aviv: 1985.

Angol nyelvű

Bott, Elizabeth. *Family and Social Network*. London: 1957.

Druyan, Nitza. "Yemenite Jewish women: between tradition and change." In *Pioneers and Homemakers*, edited by Deborah Bernstein. New York: 1992.

Fitzgerald, J. K., ed. *Social and Cultural Identity*. Atlanta: 1974.

Gilad, Lisa. *Ginger and Salt: Yemenite Jewish Women in an Israeli Town*. Boulder, San Francisco and London: 1989.

Herman, S. N. *Israelis and Jews: The Continuity of an Identity*. New York: 1970.

Hochschild, Arlie and Machung, Anne. *The Second Shift*. New York: 1990.

Katzir, Yael. *The Effects of Resettlement on the Status and Role of Yemeni Jewish Women: The Case of Ramat Oranim, Israel*. Ph.D. Diss., Berkeley: 1976.

Lewis, Herbert. *After the Eagles Landed: The Yemenite of Israel*. Illinois: 1994.

Prof. Rachel Sharaby

Jemeni zsidó nők Izraelben: 1948 – tól napjainkig

Soen, Dan, Yona Haivi, and Dhalia Pal. "Cultural confrontation of six families originating from the Yemen with Israeli reality and its effects on their social adjustment." *ITCC Review* 4/36 (1980): 34–44.

Stewart, Charles, and Shaw, Rosalind (eds.). *Syncretism/Anti-Syncretism*. London: 1994.

Yung, Judy. *Unbound Feet: A Social History of Chinese Women in San Francisco*. Berkeley: 1995.

A szerzőről

Prof. Rachel Sharaby, történész és szociológus, a Bar Ilan Egyetem és az Askeloni Akadémiai Főiskola Szociológia és Antropológia Tanszékének, valamint az Interdiszciplináris Társadalomtudományi Tanszékének vezetője. Főbb kutatási területei felölelik a migráció, a tradíció és modernitás problémaköreit csakúgy, mint a kultúrák közti kapcsolatok témakörét, valamint a szinkretizmust és a gender tudományokat. Számos írását közölték izraeli és nemzetközi tudományos folyóiratok. Eddig megjelent könyvei: *A szefárd közösség Jeruzsálemben az Oszmán uralom végén 1893-1914* (héber, 1989, 2. kiadás 2001) *Szinkretizmus és alkalmazkodás: egy hagyományőrző közösség találkozása egy szocialista közösséggel* (héber, 2002), *A Mimuna ünnepe: a perifériáról a középpontba* (héber, Tel-Aviv: Ha'kibbutz Ha'meuchad, Hillel Ben-Haim Library and Yad Ben-Zvi 2009), *Magánszféra és nyilvánosság között: Nők a kibucban és a mosávban* (héber, Jeruzsálem: Magnes és the Yad Tabenkin Institute 2013), *Mediation in Immigration (Germany: Lambert Academic Publishing, 2013)*, *Mint manökenek a kirakatban: etióp zsidó bevándorlók vezetői Izraelben* (héber, Tel-Aviv: Resling Publishing, 2014), *A tradíció megújulása: a Szeheráne megünneplése Izraelben* (héber, Tel-Aviv: Resling Publishing 2016), *Dynamics of Gender Borders: Women in Israel's Cooperative Settlements*. (Berlin: De Gruyter (nyomtatás alatt). Mindezek mellett Prof. Sharaby a *Hagira* (Migráció) c. jelentős izraeli tudományos folyóirat főszerkesztőjeként is tevékenykedik.

Prof. Rachel Sharaby

Jemeni zsidó nők Izraelben: 1948 – tól napjainkig

About the Author

Prof. Rachel Sharaby, a historian and sociologist is the Head of the Department of Sociology and Anthropology and of the Department of Interdisciplinary Social Studies at the Academic College of Ashkelon and the Bar Ilan University. Her main research fields include migration, traditions and modernism, intercultural issues, syncretism and gender studies. Beyond her numerous articles in Israeli and international scholarly journals, she published the books: *The Sephardic Community in Jerusalem at the End of the Ottoman Period 1893-1914* (1989. 2nd edition 2001), *Syncretism and Adjustment: The Encounter between a Traditional Community and a Socialist Community* (2002), *The Mimouna Holiday: From the Periphery to the Center*. Tel-Aviv: Ha'kibbutz Ha'meuchad, Hillel Ben-Haim Library and Yad Ben-Zvi (2009), *Between the Private and the Public: Women in the Kibbutz and the Moshav*. Jerusalem: Magnes and the Yad Tabenkin Institute (2013), *Mediation in Immigration*. Germany: Lambert Academic Publishing (2013), *Like Mannequins in a Shop Window: Leaders of Ethiopian immigrants in Israel*. Tel-Aviv: Resling Publishing (2014), *The Renewal of a Tradition: The Seharane Celebrations in Israel*. Tel-Aviv: Resling Publishing (2016), *Dynamics of Gender Borders: Women in Israel's Cooperative Settlements*. Berlin: De Gruyter (forthcoming). She is also the chief editor of the Israeli periodical "Hagira" (Migration).

Útmutatás azok számára, akik a cikket idézni kívánják:

SHARABY, Rachel 2016 Jemeni zsidó nők Izraelben: 1948 – tól napjainkig. *Yerusha. Zsidóság és kulturális antropológia. Online folyóirat. 2016/3*

url:

ABSZTRAKT

Írásában a szerző átfogó elemzést ad a Jemenből Izraelbe vándorolt zsidó nők státuszának változásairól. A jemeni zsidó nők átlépését a tradicionális – vallásos társadalomból a nyugati – szekuláris társadalomba bizonyos ambivalencia hatja át. Változás következett be a státuszukban és a társadalmi nemi szerepüket illetően. Mind gazdasági, mind társadalmi szempontból sikerült beilleszkedniük az új környezetbe. Ugyanakkor az új értékek bizonyos mértékben megszűrve kerültek át saját tudatukba: néhány dolgot elfogadtak, míg másokat elutasítottak. Múltjukat jelenlegi tapasztalatukon keresztül szemlélik, és folyamatosan sajátítják el, hogyan tudnak együtt élni a felfogásuk és a valóság ellentmondásaival. Egyfajta újonnan létrejött szinkretikus folyamatban élnek, amelyben összekeverednek a kulturális tradíciók (Sharaby 2002, 17–22; Shaw and Stewart 1994). Ennek során a tradicionális csoportok nem mondanak le kulturális identitásukról, ily módon a régi, anélkül, hogy felbomlana, beintegrálódik az újba. Ez folyamat egyszerre fejezi ki az etnikai kisebbség elfogadását és visszautasítását a domináns társadalommal szemben, egyúttal segítve az ősi tradíciók megőrzését is. A jemeni zsidó nők jelentős hozzájárulása az izraeli társadalmi élethez szintén ezt a szinkretikus folyamatmodellt tükrözi. Ennek során a kisebbségi csoport a számára idegen normatív rendszert adoptálja, miközben a folyamat minden résztvevőjének értékrendje, beleértve a befogadó társadalmat is, változásokon megy keresztül.

ABSTRACT

In her essay the author provides a thorough analysis of changes in the status of Jewish women who immigrated to Israel from Yemen. The transition of Yemenite women from a traditional-religious society to a western-secular society is marked by certain ambivalence. A change occurred in their status and in their gender roles and they became integrated both economically and socially. However, the new values underwent a certain degree of filtration as they accepted some elements while rejecting others. They view their past through their current experiences and learn to accept and live with contradictory perceptions and realities.

A process of syncretism has developed for them, with a mixing of different cultural traditions. In this process the traditional groups do not relinquish their cultural identity, and the old, rather than disintegrating, is integrated into the new. This process expresses an ethnic minority's agreement with—but also objection to—the dominant society and helps preserve its ancient traditions.

The significant contributions of Yemenite women to Israeli society also demonstrate the syncretic model, according to which the process of adopting the foreign normative system occurs mainly among the minority group. At the same time, all the interacting groups, including the absorbing society, change their values.

The article is available in English here:

<https://jwa.org/encyclopedia/article/yemenite-women-in-israel-1948-to-present-day>